

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 684)

Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/880)

T.C.

Başbakanlık

6.8.2004

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-937/3813

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 21.7.2004 tarihinde kararlaştırılan "Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GEREKÇE

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 171 üyesi, uzun müzakerelerin ardından, insan ve kamu sağlığının korunması amacıyla yapılan ilk uluslararası sözleşme niteliğini taşıyan Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin nihai metni üzerinde mutabık kalmışlar ve anılan Sözleşme, Dünya Sağlık Asamblesinin 21 Mayıs 2003 tarihinde yapılan Genel Kurul toplantısında kabul edilmiştir. Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin ülkemiz tarafından imzalanması hususunda ilgili Bakanlık ve kurumlarımız arasında mutabakat hâsıl olmuş ve Sözleşme ülkemiz adına Sağlık Bakanı Prof. Dr. Recep Akdağ tarafından 28 Nisan 2004 tarihinde New York'da imzalanmıştır.

Sözleşme, tütün ve tütün mamullerinin vergilendirilmesi ve fiyatlandırılması, sigara ve diğer tütün mamullerinin kullanımının önlenmesi ve tedavisi, tütün ve tütün mamullerinin yasa dışı ticaretinin önlenmesi, reklam, sponsorluk ve promosyonlar ile paket ve etiketlemeyi de içerecek şekilde ürün düzenlemelerine ilişkin hükümler içermektedir.

Sözleşme, 36 ncı maddesi uyarınca, 40 ülkenin onaylamasını takiben 90 gün içerisinde yürürlüğe girecek ve 23 üncü maddesi gereğince yürürlüğe girdikten sonra en geç bir yıl içerisinde de, sözleşmeyi onaylayan ülkelerin katılacağı ilk "Taraflar Konferansı" düzenlenecektir. Sözleşmeyi onaylayan ülkelerin katılacağı bu ilk toplantıda, Sözleşmenin kuralları, uygulama biçimi, sekretaryası, sekretaryanın görev yapacağı ülke, personeli, finansal konular ve bütçe belirleneceği için ülkemizin temsili önem taşımaktadır. 2004 Haziran ayı itibarıyla Sözleşme 143 ülke tarafından imzalanmış, 21 ülke tarafından onaylanmıştır.

Tütün kontrolü konusunda bir sözleşme yapılması amacıyla kurulan Hükümetlerarası Müzakere Organının (HMO) 2000 yılında yapılan ilk toplantısında, ülkemiz HMO'nun Avrupa'ya ayrılan tek Başkan Yardımcılığı ile Raportörlüğüne seçilmiş, bu çerçevede, tütünün kamu sağlığı açısından öneminin yanısıra ülkemiz ekonomisindeki yeri de dikkate alınarak yapılan toplantılara ilgili kurumlarımızdan temsilcilerin yer aldığı heyetlerle aktif bir şekilde kanıtlanmıştır. Ayrıca, 21-25 Haziran 2004 tarihlerinde Cenevre'de düzenlenen ve Sözleşmenin kuralları, uygulama biçimi, sekretaryası, sekretaryanın görev yapacağı ülke, personeli, finansal konular ve bütçenin tartışıldığı "Herkes Açık Hükümetlerarası Çalışma Toplantısı"nda ülkemiz, Avrupa Bölgesi Başkan Yardımcılığı ve Raportörlüğü görevine tekrar seçilmiş olup, Avrupa Bölgesinden 54 ülke adına sözcülük ve raportörlük görevine devam etmektedir. Bu nedenlerle, Sözleşmeyi onaylayan ilk 40 ülke arasında Türkiye'nin yer alması, ülkemizde yürütülen sigara karşıtı mücadelenin daha kuvvetli ve sağlam bir zeminde sürdürülmesini sağlayacaktır. Ayrıca müzakerelerde uzlaşılan konuların tamamının, Türkiye'de 1996 yılında çıkartılan 4207 sayılı "Tütün ve Tütün Mamullerinin Önlenmesine Dair Kanun"da öngörülen hususlarla paralel olması, söz konusu Kanunun uygulanması esnasında sonradan ortaya çıkan birtakım eksikliklerin giderilmesine de yardımcı olacaktır.

Tütünün insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri, Türkiye'de halen 2.72 milyar ABD Doları tutarında ekonomik kayba neden olmakta, yaklaşık yüz bin kişi sigara nedeniyle erken ölümler yaşamını yitirmektedir. Gelişmiş ülkelerde tütün tüketimi hızla düşerken, ülkemizde son yirmi yılda % 80 oranında artış göstermiş, sigaraya başlama yaşı da giderek küçülmüştür. Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin ülkemiz tarafından onaylanması, ülkemizde sigara ve diğer tütün mamullerinin zararlarını önlemeye yönelik faaliyetleri kurumsallaştıracak ve gerekli önlemlerin alınmasına ivme kazandıracaktır.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sağlık, Aile, Çalışma ve

4.11.2004

Sosyal İşler Komisyonu

Esas No. : 1/880

Karar No. : 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca, 6.8.2004 tarihinde Başkanlığımıza sunulan, "Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı", Başkanlığımızca, 15.6.2004 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilmiş ve Komisyonumuz 4.11.2004 tarihli üçüncü toplantısında, Sağlık ve Dışişleri bakanlıkları temsilcilerinin de katılımıyla Tasarımı inceleyip görüşmüştür.

Sözleşme, tütün ve tütün mamullerinin vergilendirilmesi ve fiyatlandırılması, sigara ve diğer tütün mamullerinin kullanımının önlenmesi ve tedavisi, bu konudaki yasadışı ticaretin engellenmesi, reklam, sponsorluk ve promosyonlar ile paket ve etiketlemeyi de kapsayan konulara ilişkin hükümler içermektedir. Tasarı, söz konusu sözleşmenin onaylanmasını uygun bulmaktadır.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler sırasında,

- Sözleşmenin ülkemize kazandıracığı maddi kazanımların ötesinde insana ilişkin çok yararlı hükümler içerdiği,

- Dünyada sigara tüketimi azalırken ülkemizde sürekli olarak arttığı,

- Ülkemizdeki yetişkin nüfusun % 52'sinin sigara içmekte olduğu ve bu oranın Amerika ve Avrupa'da % 20'ler civarında olduğu,

- Sigara üreten şirketlerin pazar peşinde koştukları ve en iyi pazarların genç nüfusa sahip ülkeler olduğu,

- Ülkemizin genç nüfusa sahip olduğu ve bu nedenle sigara üreticileri için iyi bir pazar olduğu,

- Ülkemizde sigara ile mücadele konusunda 4207 sayılı Kanunun bulunduğu, bu yasanın çıkarılmasının çok ileri bir adım olduğu, ancak yasanın uygulanmadığı,

- 4207 sayılı Kanunda yasaklanmasına rağmen küçüklere sigara satıldığı, zorunlu TV yayınlarının yapılmadığı, para cezalarının uygulanmadığı,

- Bu nedenle ülkemizde her gün bir uçak dolusu insanın sigara nedeniyle ölmekte olduğu,

- Sözleşmenin bu nedenle ülkemizdeki Kanunu tamamlayan çok önemli hükümler içerdiği,

- Sözleşmede sportif alanlar, bazı açık alanlar ve kapalı alanlarla ilgili yasaklar getirildiği,

- Çocuklara sigara satanlara ciddi cezai yaptırımlar getirildiği, marketlerde sigaraya doğrudan ulaşımın engellendiği,

- Özellikle "light", "az zararlı" gibi yazılarla sigara tüketiminin gizlice özendirilmesinin yasaklandığı,

- Bu nedenle Sözleşmenin bir an önce onaylanmasının hem maddi olarak hem de insan yaşamı bakımından büyük yararlar sağlayacağı,

ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki bu görüşmelerden sonra Tasarı ile gerekçesi Komisyonumuzca benimsenmiştir.

Komisyonumuz, Tasarı üzerinde tali komisyon olarak belirlenmiş olduğundan İçtüzüğün 23 üncü maddesi uyarınca, Tasarı maddelerinin ayrıca görüşülmemesi ve Komisyonumuzun uygunluk görüşünün esas komisyona bildirilmesiyle yetinilmesi kararlaştırılmıştır.

Raporumuz, Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Cevdet Erdöl</i>	<i>Nevzat Doğan</i>	<i>Sabri Varan</i>
Trabzon	Kocaeli	Gümüşhane
Kâtip	Üye	Üye
<i>Mehmet Kılıç</i>	<i>Mehmet Kerim Yıldız</i>	<i>Muzaffer R. Kurtulmuşoğlu</i>
Konya	Ağrı	Ankara
Üye	Üye	Üye
<i>Bayram Meral</i>	<i>Remziye Öztoprak</i>	<i>Osman Akınan</i>
Ankara	Ankara	Antalya
Üye	Üye	Üye
<i>Şerif Birinç</i>	<i>İrfan Rıza Yazıcıoğlu</i>	<i>İzzet Çetin</i>
Bursa	Diyarbakır	Kocaeli
Üye	Üye	Üye
<i>Hüseyin Tanrıverdi</i>	<i>Mahmut Duyan</i>	<i>Medeni Yılmaz</i>
Manisa	Mardin	Muş
	Üye	
	<i>Alim Tunç</i>	
	Uşak	

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

12.11.2004

Esas No. : 1/880

Karar No. : 5

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı, Komisyonumuzun 11 Kasım 2004 tarihli 3 üncü toplantısında Dışişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

Dünya Sağlık Örgütü üyelerinin uzun müzakereler sonucu, insan ve kamu sağlığının korunması amacıyla hazırladığı Sözleşme, tütün ve tütün mamullerinin vergilendirilmesi ve fiyatlandırılması, sigara ve diğer tütün mamullerinin kullanımının önlenmesi, bunların yasa dışı ticaretinin önlenmesi, reklam, sponsorluk ve promosyonlarla paket ve etiketleme usullerini düzenleyen hükümler içermektedir.

Tütün kontrolü konusunda bir sözleşme yapılması amacıyla kurulan Hükümetlerarası Müzakere Organı'nın 2000 yılında yapılan ilk toplantısında ülkemiz Başkan Yardımcılığı ile Rapor-törlüğe seçilmiştir.

Tasarımın görüşülmesi sırasında Komisyonumuzca, sorunun sağlık boyutu yanında ekonomik boyutunun da ihmal edilmemesi gerektiği vurgulanmış ve tütün yetiştiren kesimin durumuna hassasiyet gösterilmesinin lüzumu üzerinde durulmuştur.

Sigara ve diğer tütün mamullerinin zararlarını önlemeye yönelik Sözleşme, Komisyonumuzca benimsenmiş ve Tasarı aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Mehmet Dülger</i>	<i>Eyyüp Sanay</i>	<i>Mustafa Dündar</i>
Antalya	Ankara	Bursa
Üye	Üye	Üye
<i>Mahmut Koçak</i>	<i>V. Haşim Oral</i>	<i>Aziz Akgül</i>
Afyon	Denizli	Diyarbakır
Üye	Üye	Üye
<i>Muzaffer Gülyurt</i>	<i>Şükrü Mustafa Elekdag</i>	<i>Onur Öymen</i>
Erzurum	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Selami Yiğit</i>	<i>Ufuk Özkan</i>	<i>Nihat Eri</i>
Kars	Manisa	Mardin

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ TÜTÜN KONTROLÜ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. - Dünya Sağlık Örgütünün 21 Mayıs 2003 tarihinde yapılan 56 ncı Dünya Sağlık Asamblesi Toplantısında kabul edilen ve Türkiye adına 28 Nisan 2004 tarihinde New York'ta imzalanan "Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ TÜTÜN KONTROLÜ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. - Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. - Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. -Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd. V.

B. Atalay

Devlet Bakanı

B. Atalay

Devlet Bakanı

G. Akşit

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Millî Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. Coşkun

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Şener

Devlet Bakanı

A. Babacan

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Z. Ergezen

Tarım ve Köyşleri Bakanı

S. Güçlü

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Çevre ve Orman Bakanı

O. Pepe

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M. A. Şahin

Devlet Bakanı

M. Aydın

Adalet Bakanı

C. Çiçek

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

M. Başesgioğlu

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Mumcu

Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi

Önsöz

İşbu Sözleşme'nin tarafları,

Halk sağlığını koruma haklarına öncelik verme *kararlılığını taşıyarak,*

Tütün salgınının yayılmasının, halk sağlığı için ciddi sonuçları olan ve etkin, uygun ve kapsamlı bir uluslararası tepki verilmesinde mümkün olan en geniş uluslararası işbirliğini ve tüm ülkelerin katılımını gerektiren küresel bir sorun olduğunu kabul ederek,

Uluslararası toplumun, tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın, dünya çapında tahrip edici sağlık, sosyal, ekonomik ve çevresel sonuçları ile ilgili kaygılarını yansıtarak,

Bütün dünyada, özellikle de gelişmekte olan ülkelerde sigara ve diğer tütün mamullerinin tüketim ve üretimindeki artıştan ve bu durumun, aileler, yoksullar ve ulusal sağlık sistemleri üzerine getirdiği yükten *ciddi kaygılar duyarak,*

Bilimsel kanıtların, tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın ölüme, hastalıklara ve sakatlıklara neden olduğunu ve sigara ve diğer tütün mamullerine maruz kalma ile tütüne bağlı hastalıkların ortaya çıkması arasında belli bir zaman aralığı olduğunu kesin olarak gösterdiğini *kabul ederek,*

Ayrıca, yüksek düzeyde işlenmiş olan sigara ve tütün içeren diğer bazı ürünlerin bağımlılığa ve bu bağımlılığın devam etmesine yol açtığını ve bunların içerdikleri bileşiklerin çoğunun ve oluşturdukları dumanın, farmakolojik olarak aktif, toksik, mutajenik ve kanserojen olduğu, ayrıca tütün bağımlılığının bellibaşlı uluslararası hastalık sınıflandırmalarında ayrı bir hastalık olarak sınıflandırıldığını *kabul ederek,*

Doğum öncesi dönemde tütün dumanına maruz kalmanın, çocuğun sağlığına ve gelişimine olumsuz etkilerde bulunacağı ile ilgili açık bilimsel veriler olduğunu teyid ederek,

Bütün dünyada çocukların ve ergenlerin sigara ve diğer tütün ürünlerini kullanmalarındaki, özellikle giderek erken yaşlarda sigara içilmesindeki artıştan derin kaygı duyarak,

Bütün dünyada kadınlar ve genç kızların sigara ve diğer tütün ürünlerini tüketimindeki artıştan endişe ederek ve kadınların politika belirlenmesi ve uygulanmasının tüm basamaklarına katılmalarının ve cinsiyete özgü tütün kontrolü stratejilerinin gerekliliğini *göz önünde bulundurarak,*

Yerli halklardaki sigara ve diğer tütün ürünlerinin yüksek kullanım düzeylerinden *derin kaygı duyarak,*

Tütün ürünlerinin kullanımının özendirilmesine yönelik her türlü reklam, tanıtım ve sponsorlukla ilgili *ciddi kaygılar duyarak,*

Sigara ve diğer tütün ürünlerinin kaçakçılık, yasa dışı imalat ve sahte üretim gibi her türlü kanunsuz ticaretinin önlenmesinde ortak hareket etmenin gerekliliğini *kabul ederek,*

Özellikle gelişmekte olan ülkelerin ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerin, her düzeyde tütün kontrolü için, mevcut ve tasarlanan tütün kontrolü faaliyetlerine bağlı olarak yeterli mali ve teknik kaynağa ihtiyaç duyduklarını *kabul ederek,*

Başarılı tütün talebini azaltma stratejilerinin uzun vadeli sosyal ve ekonomik etkilerine hitap edecek uygun mekanizmaların geliştirilmesi gereğini kabul ederek,

Bazı gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerde tütün kontrol programlarının orta ve uzun vadede doğurabileceği sosyal ve ekonomik zorlukları göz önünde tutarak ve bu ülkelerin sürdürülebilir kalkınma için ulusal olarak geliştirilmiş stratejiler bağlamında teknik ve finansal desteğe olan ihtiyaçlarını kabul ederek,

Tütün kontrolü ile ilgili olarak bir çok devlet tarafından yürütülen değerli çalışmaların bilincinde olarak ve tütün kontrolü alanında önlemlerin geliştirilmesinde Dünya Sağlık Örgütü'nün liderliğini ve Birleşmiş Milletler sisteminin diğer kuruluş ve organları ile diğer uluslararası ve hükümetler arası bölgesel örgütlerin çabalarını takdir ederek,

Sivil toplum örgütlerinin ve profesyonel sağlık kurumları, kadınlar, gençler, çevre ve tüketici grupları, akademik kuruluşlar ve sağlık kuruluşları gibi tütün endüstrisi ile bağlantısı olmayan diğer sivil topluluk üyelerinin tütün kontrolünde ulusal ve uluslararası alandaki özel katkılarını ve bu faaliyetlere katılmalarının hayati önemini *vurgulayarak*,

Tütün endüstrisinin, tütün kontrolündeki çabaları bozma ve yıpratma girişimlerine karşı tetikte olunması gerektiğini ve tütün endüstrisinin tütün kontrolü çabalarında olumsuz etkilere neden olabilecek faaliyetlerinden haberdar olunması gerektiğini *kabul ederek*,

Herkesin ulaşılabilir en yüksek fiziksel ve ruhsal sağlık standartlarında yaşama hakkını belirten, 16 Aralık 1966 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca kabul edilen, Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 12. maddesine *atıfta bulunarak*,

Ulaşılabilir en yüksek sağlık standartlarında yaşamanın, ırk, din, siyasi görüş, ekonomik ve sosyal durumu ne olursa olsun her insanın temel haklarından biri olduğunu belirten Dünya Sağlık Örgütü Anayasasının önsözüne *ayrıca atıfta bulunarak*,

Mevcut bilimsel, teknik ve ekonomik değerlendirmelerin ışığında tütün kontrolü önlemlerinin geliştirilmesine *kararlı olarak*,

18 Aralık 1979 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Kadınlara karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin, Sözleşmeye taraf devletlerin sağlık alanında kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasını önleyecek uygun önlemleri almalarını gerektirdiğini *hatırlatarak*,

20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesinin, Sözleşmeye taraf olan devletlerin çocukların mümkün olan en yüksek sağlık standartlarında yaşama haklarını tanımaları gerektiğini *ayrıca belirterek*,

Aşağıda belirtilen konularda *anlaşmaya varmışlardır*:

BÖLÜM I : GİRİŞ

Madde 1

Tanımlamalar

İşbu Sözleşme'nin amaçları bakımından:

(a) "yasa dışı ticaret", üretim, yükleme ve taşıma, alım, mülkiyet, dağıtım, satış veya satın alma ve bunları kolaylaştıracak her türlü girişimle ilgili olarak yasalarca yasaklanmış uygulama veya davranışı tanımlamaktadır.

(b) "bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu", üye ülkeleri bağlayıcı kararlar almak dahil bir dizi konuda üye ülkelerin yetkilerini devrettiği, birkaç egemen devletten oluşan organizasyonu tanımlamaktadır⁽¹⁾;

(1) Uygun olduğunda, "ulusal kuruluşlar", bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşlarıyla aynı anlama gelecektir.

(c) "tütün reklamı ve promosyonu", bir tütün ürününü veya tütün kullanımını özendirmeyi doğrudan veya dolaylı yoldan sağlamak amacıyla yapılan her türlü ticari iletişimi, tavsiyeyi veya eylemi ifade etmektedir;

(d) "tütün kontrolü", toplumun tütün ürünleri tüketimini ve tütün dumanına maruz kalmasını önleyerek veya azaltarak sağlık düzeylerini yükseltmeyi amaçlayan, arz, talep ve zararı azaltma stratejileridir;

(e) "tütün endüstrisi", tütün üreticileri, toptan dağıtıcıları ve ithalatçıları anlamına gelmektedir;

(f) "tütün ürünü", tütürme, emme, çiğneme ya da buruna çekerek kullanılmak üzere üretilmiş, ham madde olarak tamamen veya kısmen tütün yaprağından imal edilmiş maddeyi tanımlamaktadır;

(g) "tütün sponsorluğu", bir tütün ürünü veya tütün kullanımının doğrudan veya dolaylı yoldan tanıtım amacı, etkisi veya benzer etkisi taşıyan her türlü olay, faaliyet ya da bireye katkıda bulunmak anlamına gelir.

Madde 2

Bu sözleşme ile diğer anlaşma ve yasal belgeler arasındaki ilişki

1. Taraflar, insan sağlığının daha iyi korunabilmesi için, işbu Sözleşme'nin ve protokollerinin gerektirdiklerinin ötesinde tedbirler almaya teşvik edilmektedir ve bu belgelerdeki maddeler, bir tarafın, kendi düzenlemeleri doğrultusunda ve uluslararası hukuka uygun olarak daha sıkı şartlar getirmelerine engel teşkil etmemektedir.

2. Sözleşme'nin ve protokollerinin şartları, tarafların, Sözleşme ve protokolleriyle ilgili konularda, Sözleşme ve protokolleriyle getirilen yükümlülüklere uygun olmak koşuluyla, bölgesel ve alt-bölgesel anlaşmalar da dahil olmak üzere, iki taraflı ya da çok taraflı anlaşmalara girme haklarını hiçbir şekilde etkilemez. İlgili taraflar, bu tür anlaşmaları Sekretarya aracılığıyla Taraflar Konferansı'na bildireceklerdir.

BÖLÜM II : AMAÇ, REHBER İLKELER VE GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER

Madde 3

Amaç

İşbu Sözleşme'nin ve protokollerinin amacı, tütün kullanımı ve tütün dumanına maruz kalmanın yaygınlığını sürekli ve özlü bir şekilde azaltmak için, Tarafların ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde uygulayacakları bir tütün kontrol önlemleri çerçevesi sağlamak suretiyle, mevcut ve gelecek nesilleri, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmanın yıkıcı sağlık, sosyal, çevresel ve ekonomik sonuçlarından korumaktır.

Madde 4

Rehber ilkeler

İşbu Sözleşme'nin ve protokollerinin amacına ulaşmak ve şartlarını yerine getirmek için Taraflar, diğerleri arasında, aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda hareket edeceklerdir:

1. Her birey, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmanın neden olduğu sağlık sorunları, bağımlılık ve hayati tehlikeler konusunda bilgilendirilmeli ve bireylerin tütün dumanına maruz kalmalarını önlemek için ilgili hükümet birimlerince etkin yasal, icrai, idari ve diğer önlemler planlanmalıdır.

2. Ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde, kapsamlı çok sektörlü önlemlerin ve eşgüdümlü tepkilerin geliştirilmesi ve desteklenmesi için, aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurularak, güçlü siyasi taahhütlerde bulunulması gerekmektedir:

- (a) Tüm bireyleri tütün dumanına maruz kalmaktan korumak için önlem alınması gerekliliği;
- (b) Her türlü tütün ürünü bakımından; başlamayı önleyici, bırakmayı kolaylaştırıcı ve destekleyici, tüketimi azaltıcı önlemler alınması gerekliliği;
- (c) Yerli bireylerin ve toplulukların, sosyal ve kültürel açıdan ihtiyaç ve görüşlerine uygun tütün kontrol programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi faaliyetlerine katılmalarını teşvik edici önlemler alınması gerekliliği;
- (d) Tütün kontrolü stratejileri geliştirilirken, cinsiyete özgü risklere hitap edilmesini sağlayacak önlemler alınması gerekliliği.

3. Etkili tütün kontrol programlarının oluşturulması ve uygulanması amacıyla, yerel kültürel, sosyal, ekonomik, siyasi ve yasal faktörler göz önüne alınarak, özellikle teknoloji transferi, bilgi ve finansal yardım ve uzman desteği sağlanması konularında uluslararası işbirliği, Sözleşme'nin önemli bir parçasıdır.

4. Her türlü tütün ürününün tüketiminin ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde azaltılmasındaki kapsamlı çok sektörlü önlemler; halk sağlığı ilkeleri doğrultusunda, tütün tüketimi ve tütün dumanına maruz kalmaya bağlı hastalıklardan, erken ölüm ve sakatlıklardan korunmak açısından vazgeçilmezdir.

5. Tarafların, kendi kanunları çerçevesinde belirlenen yükümlülükleriyle ilgili konular, kapsamlı tütün kontrolünün önemli bir parçasıdır.

6. Gelişmekte olan ve ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerdeki tütün kontrol programlarının bir sonucu olarak geçimleri olumsuz etkilenen tütün yetiştiricilerine ve işçilerine teknik ve mali destek sağlanmasının önemi kabul edilmeli ve ulusal olarak geliştirilen sürdürülebilir kalkınma stratejileri kapsamında ele alınmalıdır.

7. Sözleşme ve protokollerinin amacına ulaşılmasında sivil toplum katılımı büyük önem arz etmektedir.

Madde 5

Genel yükümlülükler

1. Her bir Taraf, işbu Sözleşme ve protokollerine uygun şekilde kapsamlı, çok sektörlü ulusal tütün kontrolü stratejilerini, plan ve programlarını geliştirmeli, uygulamalı, bu programları düzenli olarak gözden geçirmeli ve yenilemelidir.

2. Bu amaçlara ulaşmak için her bir Taraf, imkanları elverdiğince:

(a) Tütün kontrolü için ulusal bir koordinasyon mekanizması veya odak noktaları kuracak ya da geliştirecek ve finanse edecektir;

(b) Tütün tüketimini, nikotin bağımlılığını ve tütün dumanına maruz kalmayı önlemeye ve azaltmaya yönelik uygun politikalar geliştirmede, etkin yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak, uygulayacak ve gerektiğinde diğer Taraflarla işbirliğinde bulunacaktır;

3. Taraflar, tütün kontrolü ile ilgili halk sağlığı politikaları geliştirilmesinde ve uygulanmasında, ulusal kanunlar doğrultusunda, bu politikaları tütün endüstrisinin ticari ve diğer çıkar çevrelerinden koruyacaklardır.

4. Taraflar, taraf oldukları işbu Sözleşme ve protokollerinin uygulanabilmesi için, önerilen önlem, yöntem ve ilkelerin oluşturulmasında işbirliği yapacaklardır.

5. Taraflar, gerektiğinde, taraf oldukları işbu Sözleşme ve protokollerin amacına ulaşması için uzman uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla ve diğer kurumlarla işbirliği yapacaklardır.

6. Taraflar, işbu Sözleşme'nin etkili biçimde uygulanması için, iki taraflı veya çok taraflı finansal mekanizmalarla, kuflarındaki para ve kaynakları doğrultusunda, finansal kaynakları artırmak için işbirliği yapacaklardır.

BÖLÜM III : TÜTÜNE TALEBİ AZALTMAYA YÖNELİK ÖNLEMLER

Madde 6

Tütüne talebin azaltılması için fiyat ve vergi önlemleri

1. Taraflar, fiyat ve vergi önlemlerinin başta gençler olmak üzere toplumun çeşitli kesitlerinde tütün kullanımının azaltılmasında etkin ve önemli araçlar olduğunu kabul ederler.

2. Tarafların kendi vergilendirme politikalarını belirleme ve oluşturma hakkına hâlel getirmeksizin, her bir Taraf tütün kontrolüyle ilgili ulusal sağlık hedeflerini göz önünde bulundurmalı ve gerekirse, aşağıdaki önlemleri almalı veya sürdürmelidir:

(a) Tütün tüketiminin azaltılmasına yönelik sağlık hedefleri doğrultusunda tütün ürünlerine vergi ve gerektiğinde fiyat politikaları uygulanması,

(b) Uluslararası seyahat eden yolculara tütün ürünlerinin vergisiz ve gümrüksüz satışının ve/veya ithalatının, gerekirse, yasaklanması veya sınırlandırılması.

3. Taraflar, 21. madde uyarınca, tütün ürünleri için vergilendirme oranlarını ve tütün tüketimi eğilimlerini periyodik raporlarla Taraflar Konferansına bildireceklerdir.

Madde 7

Tütüne talebi azaltmada fiyat dışı önlemler

Taraflar, kapsamlı fiyat dışı önlemlerin tütün tüketiminin azaltılmasında etkili ve önemli bir araç olduğunu kabul ederler. Her bir Taraf, 8. ve 13. maddelerle üstlendikleri yükümlülüklerini yerine getirmek için etkili yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır ve bu önlemlerin uygulanması amacıyla, gerektiğinde, birbirleriyle doğrudan veya uluslararası uzmanlık kuruluşları aracılığıyla işbirliği yapacaklardır. Taraflar Konferansı, bu madde hükümlerinin hayata geçilmesi için uygun rehber ilkeler önerecektir.

Madde 8

Tütün dumanından korunma

1. Taraflar, bilimsel kanıtların tütün dumanına maruz kalmanın ölüm, hastalık ve sakatlıklara neden olduğunun kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde kanıtlandığını kabul ederler.

2. Her bir Taraf, kapalı iş yerlerinde, toplu taşıma araçlarında, kapalı kamu alanlarında ve gerektiğinde, kamuya açık diğer yerlerde tütün dumanına maruz kalmayı engellemek için, ulusal yasalarla belirlenen mevcut resmi yetki alanlarında, etkin yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve uygulayacak ve bu önlemlerin, yetkisine giren diğer düzeylerde de kabulü ve uygulanmasını etkin bir şekilde teşvik edecektir.

Madde 9

Tütün ürünlerinin içerikleri ile ilgili düzenleme

Taraflar, Konferansı, uluslararası uzmanlık kuruluşlarıyla danışarak, tütün ürünlerinin içerikleri ve yaydıklarını ölçmek ve test etmek ve bunları düzenlemek için rehber ilkeler önerecektir. Her bir Taraf, ulusal uzmanlık kurumlarınca onaylandığında, bu tür düzenlemeler, ölçümler ve testler için etkin yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır.

Madde 10

Tütün ürünlerinin işşası ile ilgili düzenleme

Her bir Taraf, ulusal kanunlar doğrultusunda, tütün üreticileri ve ithalatçıların tütün ürünlerinin içerikleri ve yaydıklarıyla ilgili bilgiyi hükümet birimlerine bildirmelerini sağlayacak etkili yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır. Her bir Taraf, ayrıca, tütün ürün-

lerinin zehirli ögeleri ve yaydıklarıyla ilgili bilgilerin kamu oyuna duyurulması için etkin önlemler alacak ve uygulayacaklardır.

Madde 11

Tütün ürünlerinin paketlenmesi ve etiketlenmesi

1. Her bir Taraf, kendisi açısından işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonraki üç yıllık bir süre içinde, kendi ulusal kanunları doğrultusunda, aşağıdakilerin gerçekleştirilmesi için etkili önlemler alacak ve uygulayacaktır;

(a) Tütün ürünlerinin paketlenmesi veya etiketlenmesinde, bir tütün ürününün özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri ve emisyonları ile ilgili yanlış, aldatıcı, yanıltıcı veya hatalı izlenim oluşturacak ve belirli bir tütün ürününün, doğrudan veya dolaylı olarak, diğer tütün ürünlerinden daha az zararlı olduğu izlenimini uyandıracak, "düşük katranlı", "hafif", "ultra-hafif" ya da "yumuşak" vb. gibi bir tanım, ticari marka, figür veya başka işaret kullanılamaz.

(b) Tütün ürünlerinin her bir paket ve ambalajında ve bu ürünlerin dış paketlenme ve etiketlerinde tütün kullanımının zararlı etkilerini anlatan ve diğer uygun mesajları veren sağlık uyarıları olmalıdır. Bu uyarılar ve mesajlar:

- i. Yetkili ulusal otoritelerce onaylanmalıdır,
- ii. Dönüşümlü olarak kullanılmalıdır,
- iii. Büyük, açık, görülebilir ve okunabilir olmalıdır,
- iv. Görünebilir alanın % 50 veya daha fazlasında olabilir ancak % 30'dan az olmamalıdır,
- v. Resimler ya da şekiller halinde olabilir veya bunları içerebilir.

2. Her bir tütün ürünü paketi ve ambalajında ve bu ürünlerin dış paketlenme ve ambalajı üzerinde bu maddenin 1 (b) paragrafında belirtilen uyarılara ilaveten, tütün ürününün ulusal otoritelerce belirlenmiş, içeriği ve emisyonlarıyla ilgili bilgiler yeracaktır.

3. Her bir Taraf, bu maddenin 1 (b) ve 2. paragraflarında belirlenen uyarıların ve diğer yazılı bilgilerin her bir tütün ürünü paketi ve ambalajında ve bu ürünlerin dış ambalaj ve etiketleri üzerinde kendi resmi dili veya dillerinde yer almasını sağlayacaktır.

4. İşbu maddenin amaçları bakımından, tütün ürünlerine ilişkin "dış paketlenme ve etiketleme" terimi, ürünün perakende satışında kullanılan paketlenme ve etiketlemeyi kapsamaktadır.

Madde 12

Öğretim, iletişim, eğitim ve toplumsal bilinç

Her bir Taraf, mevcut tüm iletişim araçlarını kullanarak, tütün kontrolü konularında toplumsal duyarlılığı sağlayacak ve güçlendirecektir. Bu amaçla her bir Taraf, aşağıdaki hususları geliştirmek için etkili yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaktır:

(a) Tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın bağımlılık yapıcı özelliklerini de içeren sağlık riskleriyle ilgili, etkili ve kapsamlı, eğitici ve toplumda duyarlılık oluşturuvcu programlara yaygın erişim;

(b) Tütün tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın yarattığı sağlık riskleri ve Madde 14.2'de belirtildiği üzere tütün kullanımının bırakılması ve sigarasız yaşam tarzlarının faydaları konusunda toplumun bilinçlendirilmesi;

(c) Ulusal kanunlar doğrultusunda, işbu Sözleşme'nin amaçlarıyla ilgili olan tütün endüstrisi hakkında ayrıntılı bilgilere toplumun erişmesi;

(d) Sağlık çalışanları, kamu işçileri, sosyal hizmet görevlileri, medya çalışanları, eğitimciler, karar vericiler, yöneticiler ve ilgili diğer kişilere yönelik tütün kontrolü konusunda etkili ve uygun eğitim veya duyarlılık kazandırma ve bilinçlendirme programları;

(e) Tütün kontrolü için sektörler arası program ve stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanmasına tütün endüstrisiyle bağlantısı olmayan kamu ve özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının katılmaları ve bunların bilinçlendirilmeleri;

(f) Halkın tütün üretimi ve tüketiminin sağlığa, ekonomiye ve çevreye olan olumsuz etkileri hakkında bilinçlenmesi ve bu konudaki bilgilere erişimi.

Madde 13

Tütün reklamı, promosyonu ve sponsorluğu

1. Taraflar, reklam, promosyon ve sponsorlukla ilgili kapsamlı yasakların, tütün ürünlerinin tüketimini azalttığını kabul ederler.

2. Her bir Taraf, anayasalarına veya anayasal ilkelerine uygun olarak, tütünlü ilgili her türlü reklam, promosyon ve sponsorluğa karşı kapsamlı yasaklar getireceklerdir. Bu yasaklara, Taraf devlette mevcut yasal çevresel ve teknik imkanlar çerçevesinde, kendi topraklarından kaynaklanan sınır ötesi reklam, promosyon ve sponsorluk da dahil olacaktır. Bu bağlamda, iş bu Sözleşme'nin o Taraf açısından yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıl içinde her bir Taraf uygun yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve önlemler hakkında, 21. maddede belirtildiği üzere bilgi verecektir.

3. Anayasası veya anayasal ilkeleri nedeniyle kapsamlı bir yasaklama getiremeyecek durumda olan bir Taraf, tüm tütün reklamı, promosyonu ve sponsorluklarına kısıtlamalar getireceklerdir. Bunlar, taraf devlette mevcut yasal çevresel ve teknik imkanlar çerçevesinde, kendi topraklarından kaynaklanan ve sınır ötesi etkileri olan reklam, promosyon ve sponsorluğa sınırlamaları veya kapsamlı yasakları içerecektir. Bu bağlamda, her bir Taraf, uygun yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve önlemler hakkında 21. maddeye uygun olarak bilgi verecektir.

4. Her bir Taraf, anayasası veya anayasal ilkeleri çerçevesinde, en azından aşağıdaki hususları yerine getirecektir:

(a) Her türlü tütün ürününün özellikleri, sağlığa etkileri, tehlikeleri ve emisyonları ile ilgili hatalı, yanlış bilgilendirici ve yanıltıcı veya hatalı bir izlenim bırakabilecek şekilde tanıtıcı reklam, promosyon ve sponsorluğun yasaklanması,

(b) Tütün ürünleriyle ilgili her türlü reklama ve gerekirse, promosyon ve sponsorluğa sağlıkla ilgili ve diğer uyarıların ve mesajların eklenmesi koşulunun aranması,

(c) Tütün ürünlerinin halk tarafından alınmasını özendirerek doğrudan ya da dolaylı teşvik edici unsurların kullanımının sınırlandırılması,

(d) Kapsamlı bir yasak konulamıyorsa, tütün endüstrisinin henüz yasaklanmamış reklam, promosyon ve sponsorlukla ilgili masraflarının ilgili hükümet kurumlarına bildirilmesi koşulunun aranması. Bu yetkili kurumlar, ulusal yasalar uyarınca, söz konusu harcamaların kamuoyuna ve 21. madde gereğince Taraflar Konferansı'na sunulmasına karar verebilirler.

(e) Kapsamlı yasakların getirilmesinin sağlanması ya da, anayasa veya anayasal ilkeler nedeniyle kapsamlı bir yasaklama getiremeyecek durumda olunması halinde, beş yıl içinde radyo, televizyon, yazılı medya ve gerekirse, internet gibi diğer ortamlarda tütün reklam, promosyon ve sponsorluğunun kısıtlanması,

(f) Uluslararası olaylarda, faaliyetlerde ve/veya bu tür faaliyetlere katılanlara tütün sponsorluğunun yasaklanması ya da, anayasa veya anayasal ilkeler nedeniyle kapsamlı bir yasaklama getiremeyecek durumda olunması halinde, kısıtlanması.

5. Taraflar 4. fıkrada belirtilen yükümlülüklerin ötesinde önlemler almaya teşvik edilmektedir.

6. Taraflar, sınır ötesi reklamcılığın önlenmesi için gerekli teknolojilerin ve diğer araçların geliştirilmesi amacıyla işbirliği yapacaklardır.

7. Tütün reklam, promosyon ve sponsorluğunun belirli alanlarında yasakları bulunan tarafların, kendi bölgelerine giren bu tip sınır ötesi tütün reklam, promosyon ve sponsorluklarını yasaklamaya ve kendi ulusal kanunları doğrultusunda, yerel tütün reklamı, promosyon ve sponsorluklarına verdikleri cezaların aynısını vermeye egemen hakları vardır. Bu madde, belirli bir cezayı önermemektedir.

8. Taraflar, sınır ötesi reklam, promosyon ve sponsorluğa kapsamlı yasaklar getirilmesi için uluslararası işbirliği gerektiren uygun önlemlerin çerçevesini çizen bir protokolün hazırlanmasını göz önünde bulunduracaklardır.

Madde 14

Tütün bağımlılığı ve tütünün bırakılması ile ilgili talep azaltıcı önlemler

1. Her bir Taraf, ulusal şartları ve öncelikleri dikkate alarak, tütün kullanımının bırakılmasını özendiren ve tütün bağımlılığı için gerekli tedaviyi sağlayan, bilimsel kanıtlara ve başarılı uygulamalara dayalı, uygun, kapsamlı ve bütünleşmiş projeler geliştirecek bunları yaygınlaştıracaktır ve tütün kullanımını bırakmak ve tütün bağımlılığına karşı yeterli tedaviyi uygulamak üzere etkili önlemler alacaktır.

2. Bu amaçla, her bir Taraf, aşağıdaki hususları yerine getirmeye çalışacaktır:

(a) Eğitim kurumları, sağlık hizmeti veren kurumlar, işyerleri ve spor merkezleri gibi yerlerde, tütün kullanımının bırakılmasını özendirici etkin programların oluşturulması ve uygulanması;

(b) Gerektiğinde sağlık çalışanlarının ve sosyal hizmet görevlilerinin katılımıyla, tütün bağımlılığının teşhis ve tedavisinin ve tütün kullanımının bırakılması için danışma hizmetlerinin ulusal sağlık ve eğitim programlarına, plan ve stratejilerine dahil edilmesi;

(c) Tütün bağımlılığının teşhisi, danışma, önleme ve tedavisi için sağlık kurumlarında ve rehabilitasyon merkezlerinde programlar oluşturulması;

(d) 22. madde uyarınca tütün bağımlılığının, eczacılık ürünlerini de içeren tedavilerinin ulaşılabilir ve uygulanabilirliğini kolaylaştırmak için diğer taraflarla işbirliği yapılması. Bu tür ürünler ve içerikleri, ilaçları ve gerektiğinde, ilaç yapımında kullanılan ve teşhise yarar ürünleri içerebilir.

BÖLÜM IV : TÜTÜN ARZININ AZALTILMASINA YÖNELİK ÖNLEMLER

Madde 15

Tütün ürünlerinin yasa dışı ticareti

1. Taraflar, tütün ürünlerinin kaçakçılık, yasa dışı imalat ve sahte üretim dahil her türlü yasadışı ticaretinin önlenmesinin ve altbölgesel, bölgesel ve küresel anlaşmalara ek olarak ilgili ulusal kanunların geliştirilmesinin ve uygulanmasının, tütün kontrolünün vazgeçilmez unsurları olduğunu kabul ederler.

2. Her bir Taraf, tütün ürünlerinin paketlerinde ve ambalajlarında ve bu ürünlerin dış ambalajında, menşelerinin anlaşılmasına yardımcı olan işaretlerin olması ve ulusal kanunlar ve iki taraflı ya da çok taraflı anlaşmalar doğrultusunda tütün ürünlerinin dağıtım noktalarının belirlenmesi, yasal durumları ve dolaşımlarının denetlenmesi, belgelenmesi ve kontrolünün sağlanması için etkin yasal, icrai, idari ve diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır. Bunlara ek olarak her bir Taraf:

(a) İç pazarda perakende veya toptan satılan her bir tütün ürünü paketi veya ambalajında; "Sadece belirli bir bölgede satışına izin verilmiştir" (ülkenin, bölgenin ya da federal birimin ismi belirtilecek) ibaresi taşımasını veya gönderilecek nihai ülkeyi gösteren ya da yetkililere ürünün iç pazarda yasal olarak satılıp satılmadığını belirlemelerine yardımcı olacak başka etkili işaretler taşımasını sağlayacaktır.

(b) Gerekirse, dağıtım sistemini daha da güvence altına alacak ve yasa dışı ticaretin soruşturulmasına yardımcı olacak pratik bir takip ve izleme rejimi geliştirmeyi göz önünde bulunduracaktır.

3. Her bir Taraf, bu maddenin 2. fıkrasında belirtilen ambalaj bilgilerinin veya işaretlemenin, resmi dil veya dillerde ve okunabilir olmasını sağlayacaktır.

4. Tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretinin önlenmesi amacıyla her bir Taraf:

(a) Yasadışı ticaret dahil, tütün ürünlerinin sınır ötesi ticaretini denetleyecek ve bu konuda veri toplayacak, ulusal kanunlar ve ilgili iki taraflı veya çok taraflı anlaşmalar doğrultusunda, gerektiğinde, gümrük ve vergi makamları ile diğer makamlar arasında bilgi alışverişinde bulunacaktır;

(b) Kaçak ve sahte sigaraları da içeren tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretine karşı, uygun cezalar ve yaptırımlar içeren yasalar çıkaracak veya mevcut yasaları güçlendirecektir;

(c) El konulan tüm imalat malzemelerinin, kaçak ve sahte sigaraların ve diğer tütün ürünlerinin, mümkünse çevreye zarar vermeyen yöntemlerle yok edilmesini veya ulusal kanunlar uyarınca, ortadan kaldırılmasını sağlayacak uygun önlemleri alacaktır;

(d) Egemenlik alanı dahilinde vergi ve gümrüğe tabi olarak bulunan veya dolaşımında olan tütün ürünlerinin depolanma ve dağıtımlarının denetlenmesi, belgelenmesi ve kontrolü için gerekli önlemleri alacak ve uygulayacaktır;

(e) Gerekirse, tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretinden kaynaklanan gelirin haczedilmesini sağlayacak önlemler alacaktır.

5. Taraflar, işbu maddenin 4 (a) ve 4 (b) bentleri uyarınca toplanan bilgileri, 21. Madde'ye uygun olarak Taraflar Konferansı'na periyodik raporlar halinde toplu halde sunacaklardır.

6. Taraflar, ulusal kanunları çerçevesinde ve gerektiğinde, tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretinin önlenmesi amacıyla, bu hususta soruşturma, kovuşturma ve yargılama ile ilgilenen ulusal kuruluşlar ve ilgili bölgesel ve uluslararası örgütler arasında işbirliğini destekleyeceklerdir. Tütün ürünlerinin yasadışı ticaretiyle mücadele etmek için bölgesel ve altbölge düzeylerinde işbirliğine özel önem verilecektir.

7. Her bir Taraf, yasa dışı ticaretin önlenmesi için tütün ürünlerinin üretiminin ve dağıtımının düzenlenmesine veya kontrolüne yönelik, lisanslama dahil, diğer önlemleri de almaya ve uygulamaya çalışacaktır.

Madde 16

Çocuklara ve çocuklar aracılığıyla satış yapılması

1. Her bir Taraf, 18 yaşından küçüklere veya ulusal kanunlarla belirlenen yaşın altındakilere tütün ürünlerinin satılmasını önleyecek yasal, icrai, idari veya uygun resmi düzeyde diğer önlemleri alacak ve uygulayacaktır. Bu önlemler aşağıdaki hususları içerebilir:

(a) Tütün ürünü satıcılarının, satış noktalarına, küçüklere tütün satışının yasak olduğunu gösteren açık ve belirgin bir işaret koymalarının ve kuşkulu durumlarda satın alan kişiye kimlik sorulmasının sağlanması;

(b) Tütün ürünlerinin, market rafları gibi doğrudan ulaşılabilir yerlerde satılmasının yasaklanması;

(c) Küçüklere hitap eden şeker, çerez, oyuncak veya başka nesnelerin tütün ürünleri şeklinde üretilmesinin ve satılmasının yasaklanması;

(d) Otomatik tütün satış makinelerine çocuklar tarafından ulaşılmasının ve çocuklara tütün ürünleri satışının özendirilmemesinin sağlanması.

2. Taraflar, topluma ve özellikle de çocuklara ücretsiz tütün ürünü dağıtılmasını yasaklayacaklar ya da yasaklanmasını teşvik edeceklerdir.

3. Taraflar, sigaraların çocuklar tarafından satın alınmasını mümkün kılacak şekilde tek olarak veya küçük paketler halinde satılmasını yasaklamak için gayret sarf edeceklerdir.

4. Taraflar, küçüklere tütün ürünü satılmasını önleyecek önlemlerin etkilerinin artırılması için, bu önlemlerin, gerektiğinde Sözleşme'de yer alan diğer hükümlerle birlikte uygulanması gerektiğini kabul ederler.

5. Taraflar Sözleşme'yi imzalar, onaylar, kabul eder, uygun bulur ve resmen teyid eder ya da katılırken, veya sonraki herhangi bir zamanda, bağlayıcı bir yazılı bildirim yapmak suretiyle, egemenlik alanı içerisinde otomatik tütün satış makinelerinin girişini yasaklama, ya da gerekirse, bu makinelere tam bir yasak getirme taahhüdünde bulunabilirler. İşbu maddeye uygun olarak yapılan bildirim, Depoziter tarafından Sözleşme'ye taraf ülkelere iletilmelidir.

6. Taraflar işbu maddenin 1. ve 5. fıkraları arasında belirtilen yükümlülüklerle uyulmasını sağlamak için satıcı ve dağıtımcılara karşı cezalandırmayı da içeren etkili yasal, icrai, idari veya diğer önlemleri alacak ve uygulayacaklardır.

7. Taraflar, gerekirse, 18 yaşın ya da ulusal kanunlarla belirlenen yaşın altındakilere tütün ürünlerinin satılmasını önleyecek yasal, icrai, idari veya diğer önlemleri almalı ve uygulamalıdır.

Madde 17

Ekonomik açıdan uygun alternatif faaliyetler için destek sağlanması

Taraflar, gerekirse, birbirleriyle ve uluslararası ve bölgesel uzmanlık kuruluşlarıyla işbirliği içinde, tütün işçileri ve yetiştiricileri, eğer varsa bireysel satıcılar için ekonomik olarak varlıklarını sürdürebilecekleri alternatifler geliştireceklerdir.

BÖLÜM V : ÇEVRENİN KORUNMASI

Madde 18

Çevrenin ve insan sağlığının korunması

Taraflar, İşbu Sözleşme'nin yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, kendi topraklarında tütün yetiştirilmesi ve imalatı bakımından çevrenin ve çevreyle ilgili insan sağlığının korunmasına gerekli dikkati göstermeyi kabul ederler.

BÖLÜM VI : SORUMLULUKLARA İLİŞKİN KONULAR

Madde 19

Yükümlülükler

1. Taraflar, tütün kontrolü amacıyla, gerekirse tazminatı da içeren cezai veya hukuki sorumlulukları düzenleyecek yasaları çıkarmayı veya mevcut yasaları geliştirmeyi göz önünde bulunduracaklardır.

2. Taraflar birbirleriyle, 21. Madde uyarınca, Taraflar Konferansı aracılığıyla aşağıdaki hususlarda bilgi alışverişini sağlamak için işbirliği yapacaklardır:

(a) Madde 20.3 (a) uyarınca tütün ürünleri tüketiminin ve tütün dumanına maruz kalmanın sağlığı etkileri hakkındaki bilgiler,

(b) Yürürlükteki yasalar, yönetmelikler ve bununla ilgili hukuki uygulamaya dair bilgiler.

3. Taraflar, gerekirse ve karşılıklı olarak anlaşmaya varılması halinde, ulusal kanunlar, politikalar, yasal uygulamalar ve uygulanabilir mevcut antlaşmaların getirdiği sınırlar içerisinde, işbu Sözleşme doğrultusunda, hukuki ve cezai sorumluluğa ilişkin dava muamelelerinde birbirlerine yardımcı olacaklardır.

4. Sözleşme, böyle bir hakları varsa, tarafların birbirlerinin yargılama sürecine katılma hakkını hiçbir şekilde etkilemeyecek veya sınırlamayacaktır.

5. Taraflar Konferansı, mümkün olduğu takdirde, erken bir dönemde, Taraflara işbu madde uyarınca yapacakları yasal ve diğer faaliyetleri açısından, talepleri üzerine, sorumluluklarla ilgili konularda uluslararası alanda yapılan çalışmalarını göz önünde bulundurarak, destek vermeyi değerlendirebilir.

BÖLÜM VII : BİLİMSEL VE TEKNİK İŞBİRLİĞİ VE BİLGİ İLETİŞİMİ

Madde 20

Araştırma, izleme ve bilgi alışverişi

1. Taraflar, tütün kontrolü alanında ulusal araştırmayı geliştirmeli ve desteklemeli, bölgesel ve uluslararası düzeylerdeki araştırma programlarının eşgüdümünü sağlamalıdır. Bu bağlamda her bir Taraf:

(a) Doğrudan ya da ilgili uluslararası ve bölgesel uzmanlık kuruluşları ve diğer kurumlar aracılığıyla araştırma ve bilimsel değerlendirmeler yapılması için girişimde bulunacak ve bunun için işbirliğinde bulunacak ve böylelikle, tütün kullanımının ve tütün dumanına maruz kalmanın nedenleri ve sonuçlarını incelemeye yönelik araştırmaları, ayrıca tütüne alternatif ürünleri belirlemeye yönelik araştırmaları geliştirecek ve teşvik edecektir;

(b) İlgili uluslararası, bölgesel ve hükümetlerarası kuruluşların ve diğer kurumların desteğiyle, araştırma, uygulama ve değerlendirme dahil tütün kontrolü faaliyetlerinde bulunan herkes için eğitim ve desteği teşvik edecek ve güçlendirecektir.

2. Taraflar, gerekirse, tütün kullanımı ve tütün dumanına maruz kalmanın türleri, boyutları, yöntemleri, neden ve sonuçlarına ilişkin ulusal, bölgesel ve küresel izleme programları hazırlayacaklardır. Taraflar, bu amaçla, gerektiğinde verilerin bölgesel ve uluslararası düzeylerde karşılaştırılması ve analiz edilebilmesi için, tütün izleme programlarını ulusal, bölgesel ve küresel sağlık izleme programlarına entegre etmelidirler.

3. Taraflar, uluslararası ve bölgesel hükümetlerarası örgütlerle diğer kuruluşların maddi ve teknik desteklerinin önemini kabul etmektedirler. Her bir Taraf aşağıdaki şartları yerine getirmeye çalışacaktır:

(a) Tütün tüketiminin salgın hastalıklar açısından izlenmesi ve sosyal, ekonomik ve sağlıkla ilgili göstergeler için tedricen bir ulusal sistem oluşturulması;

(b) Uluslararası ve bölgesel hükümetlerarası örgütlerle ve resmi ve sivil toplum kuruluşları dahil diğer kurumlarla, bu maddenin 3(a) bendinde belirtilen göstergelere ilişkin bilgi alışverişinde ve bölgesel ve küresel tütün izleme konularında işbirliği yapılması;

(c) Tütünle ilgili izleme verilerinin toplanması, analizi ve paylaşımının belirlenmesiyle ilgili genel rehber ilke ve usullerin geliştirilmesinde Dünya Sağlık Örgütü ile işbirliği yapılması.

4. Taraflar, ulusal kanunları çerçevesinde, herkesçe ulaşılabilir mevcut bilimsel, teknik, sosyoekonomik, ticari ve yasal bilgilerin, ayrıca işbu Sözleşme'yle bağlantılı tütün endüstrisinin uygulamaları ve tütün yetiştiriciliğine ilişkin bilgi alışverişini teşvik edecekler ve kolaylaştıracaklardır. Böylece, gelişmekte olan tarafların ve ekonomisi geçiş sürecinde olan tarafların özel ihtiyaçlarını göz önüne almış olacaklardır. Her bir Taraf, aşağıdaki hususlarda çaba gösterecektir:

(a) Tütün kontrolü ile ilgili kanun ve düzenlemeleri ve bunların yürürlüğüne ilişkin hukuki bilgileri içeren güncel bir veri tabanının tedricen oluşturulması ve sürdürülmesi, ayrıca bölgesel ve küresel tütün kontrolü için programlar geliştirilmesinde işbirliği yapılması;

(b) Bu maddenin 3 (a) bendi uyarınca, ulusal izleme programlarından güncel verilerin tedricen oluşturulması ve sürdürülmesi;

(c) Tütün üretimi, imalatı hususunda ve Sözleşme'ye ya da ulusal tütün kontrol faaliyetlerine etki yapacak tütün endüstrilerinin faaliyetleriyle ilgili, düzenli olarak bilgi toplayacak ve yayınlayacak küresel bir sistem kurulması ve sürdürülmesi için ilgili uluslararası organizasyonlarla işbirliği yapılması.

5. Taraflar, gelişmekte olan ülke taraflarına ve ekonomileri geçiş sürecinde olan taraflara, araştırma, izleme ve bilgi paylaşımında yükümlülüklerini yerine getirmelerine yardımcı olmak üzere Sekreteryaya teknik ve finansal kaynak sağlanmasını geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla bölgesel ve uluslararası hükümetlerarası kuruluşlarla ve üyesi oldukları finans ve kalkınma kuruluşlarıyla işbirliği yapmalıdırlar.

Madde 21

Bilgi verme ve bilgi alışverişi

1. Her bir Taraf, Sekreteryaya aracılığıyla, Taraflar Konferansı'na Sözleşme'nin uygulanmasıyla ilgili aşağıdaki hususları içeren düzenli raporlar sunacaklardır:

(a) Sözleşme'nin uygulanması için alınan yasal, icrai, idari ve diğer önlemlerle ilgili bilgiler;

(b) Gerekirse, Sözleşme'nin uygulanmasında karşılaşılan zorluk ve engeller ve bu engelleri aşmak için alınan önlemlerle ilgili bilgiler;

(c) Gerekirse, tütün kontrol faaliyetleri için verilen veya alınan mali ve teknik desteğe ilişkin bilgiler;

(d) 20. maddede belirtilen, izleme ve araştırmalar hakkındaki bilgiler;

(e) 6.3., 13.2., 13.3., 13.4(d), 15.5. ve 19.2. maddelerde belirtilen bilgiler.

2. Taraflarca bildirilecek bu tip raporların sıklığı ve şekli, Taraflar Konferansı tarafından belirlenecektir. Her bir Taraf Sözleşme'nin kendi açısından yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde ilk raporunu sunacaktır.

3. Taraflar Konferansı, 22. ve 26. madde uyarınca, gelişmekte olan ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraf devletlere, talepleri üzerine, bu madde ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmelerinde yardımcı olacak düzenlemeleri göz önünde bulunduracaktır.

4. Sözleşme çerçevesinde bilgilerin yayınlanması ve paylaşılması, gizlilik ve mahremiyetle ilgili ulusal yasalara tabidir. Taraflar, karşılıklı olarak mutabakata varıldığı takdirde, paylaşılan gizli bilgileri saklayacaklardır.

Madde 22

Bilimsel, teknik ve yasal alanlarda işbirliği ve uzman desteği sağlanması

1. Taraflar işbu Sözleşme'nin gereklerini yerine getirme kapasitelerini güçlendirmek amacıyla, gelişmekte olan ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraf devletlerin ihtiyaçları da göz önüne

alınarak, doğrudan ya da ilgili uluslararası kuruluşlar aracılığıyla işbirliği yapacaklardır. Bu işbirliği, ulusal tütün kontrol stratejilerini, planlarını ve programlarını oluşturmak ve güçlendirmek için, karşılıklı olarak anlaşıldığı şekilde, diğerlerinin yanısıra aşağıdaki hususları da amaçlayan, teknik, bilimsel ve yasal uzmanlık ve teknolojinin transferini teşvik edecektir:

(a) Tütün kontrolüyle ilgili teknoloji, bilgi, yetenek, kapasite ve uzmanlığın geliştirilmesi, transferi ve ulaşılabiliğinin kolaylaştırılması;

(b) Sözleşme'nin, diğerlerinin yanısıra, aşağıdaki hususlar aracılığıyla uygulanması amacıyla ulusal tütün kontrolü stratejileri, plan ve programlarının oluşturulması ve güçlendirilmesi için teknik, bilimsel, yasal ve diğer alanlarda uzmanlık sağlanması:

i. Talep üzerine, sigaraya başlamanın önlenmesini, sigarayı bırakmanın özendirilmesini ve tütün dumanına maruz kalmaktan korunmayı da içeren teknik programların ve güçlü bir yasal oluşumun geliştirilmesine yardım edilmesi;

ii. Tütün işçilerine, gerektiğinde, ekonomik ve yasal açıdan sürdürülebilir alternatif geçim yollarının geliştirilmesinde yardımcı olunması;

iii. Tütün yetiştiricilerine, gerektiğinde, ekonomik olarak sürdürülebilir alternatif tarım ürünleri üretimine geçmelerinde yardımcı olunması;

(c) 12. madde uyarınca uygun personel için uygun eğitim ve duyarlılaştırma programları için destek sağlanması;

(d) Tütün kontrol stratejileri, planları ve programları doğrultusunda, lojistik desteğin yanı sıra gerekli donanım, araç gereç desteğinin de sağlanması;

(e) Tütün kontrolü için nikotin bağımlılığının tedavisini de içeren tütün kontrolü yöntemlerinin belirlenmesi;

(f) Kapsamlı nikotin bağımlılığı tedavisinin etkinliğini artırıcı araştırmaların desteklenmesi.

2. Taraflar Konferansı, 26. madde uyarınca sağlanan mali destekle teknik, bilimsel ve yasal uzmanlık ve teknoloji transferini teşvik edecek ve kolaylaştıracaktır.

BÖLÜM VIII : KURUMSAL DÜZENLEMELER VE MALİ KAYNAKLAR

Madde 23

Taraflar Konferansı

1. İşbu Sözleşme'yle bir Taraflar Konferansı oluşturulmuştur. Konferansın birinci toplantısı, işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinin üzerinden bir yıl geçmeden, Dünya Sağlık Örgütü tarafından düzenlenecektir. Konferans, bu ilk toplantısında, sonraki olağan toplantıların yerini ve tarihini belirleyecektir.

2. Taraflar Konferansı'nın olağanüstü toplantıları, Konferans tarafından gerekli görüldüğü zamanlarda ya da Taraflardan birinin yazılı talebi üzerine, bu talebin Taraflara Sekretarya tarafından iletileceği altı ay içinde, Tarafların en az üçte birinin de kabul etmesi durumunda, toplanabilir.

3. Taraflar Konferansı, ilk toplantısında, oybirliği ile görüşme kurallarını kabul edecektir.

4. Taraflar Konferansı, kendisi için ve kurulabilecek yan organlar ile Sekretarya faaliyetlerinde uyulacak mali kuralları oy birliği ile kabul edecektir. Her olağan toplantıda, bir sonraki olağan toplantıya kadar olan mali dönem için bir bütçe kabul edecektir.

5. Taraflar Konferansı, Sözleşme'nin uygulanmasını düzenli olarak gözden geçirecek ve uygulamada etkinliğin sağlanması için gerekli kararları alacaktır; Sözleşme'nin 28., 29. ve 33. maddeleri gereğince Sözleşme'ye protokoller, ekler ve değişiklikler kabul edebilecektir. Bu amaçla:

(a) 20. ve 21. maddeler uyarınca bilgi alışverişini teşvik edecek ve kolaylaştıracaktır;

(b) Sözleşme'nin uygulanması için 20. maddede belirtilenlere ek olarak, veri toplanması ve karşılaştırmalı araştırma metodolojilerinin geliştirilmesi ve düzenli olarak iyileştirilmesi için destek sağlayacak ve yol gösterecektir;

(c) Gerekliğinde, stratejilerin, planların, programların, politikaların, yasaların ve diğer önlemlerin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesini teşvik edecektir;

(d) 21. madde uyarınca, taraflarca sunulan raporları değerlendirecek ve Sözleşme'nin uygulanmasıyla ilgili olağan raporları kabul edecektir;

(e) 26. madde uyarınca, Sözleşme'nin uygulanması için mali kaynakların mobilizasyonunu teşvik edecek ve kolaylaştıracaktır;

(f) Sözleşmenin amaçlarının gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan alt organları oluşturacaktır;

(g) Sözleşme'nin uygulanmasının güçlendirilmesi açısından, gerekliğinde, ilgili uzmanlık kuruluşlarından, Birleşmiş Milletler sistemi kurumlarından, diğer uluslararası, bölgesel ve hükümetlerarası kuruluşlardan ve sivil toplum örgütlerinden, hizmet ve işbirliği talebinde bulunacaktır;

(h) Bu sözleşme'nin amaçlarına ulaşılması için, yapılan uygulamalardan elde edilen deneyimlerin ışığında, gerekliğinde, başka etkinlikleri değerlendirecektir.

6. Taraflar Konferansı, görüşmelere gözlemci olarak katılımı ilgili ölçütleri belirleyecektir.

Madde 24

Sekretarya

1. Taraflar Konferansı, daimi bir sekretarya oluşturacak ve işleyişi ile ilgili düzenlemeleri yapacaktır. Taraflar Konferansı, bunları ilk toplantısında belirlemeye çalışacaktır.

2. Daimi bir sekretarya kurulana kadar, işbu Sözleşme'nin gerektirdiği sekretarya hizmetleri, Dünya Sağlık Örgütü tarafından sürdürülecektir.

3. Sekretarya hizmetleri aşağıdaki hususlardan oluşmaktadır:

(a) Taraflar Konferansı ve alt organların toplantılarını düzenlemek ve bu toplantılar için gerekli hizmetleri sunmak;

(b) Sözleşme gereği hazırlanan raporları iletmek;

(c) Özellikle gelişmekte olan ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraf devletlere, talep etmeleri halinde, işbu Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülükler uyarınca yapılması gereken, bilgi toplanması ve paylaşımı konusunda destek sağlamak;

(d) Taraflar Konferansı'nın rehberliğinde, Sözleşme'den kaynaklanan hizmetleriyle ilgili rapor hazırlamak ve bunları Taraflar Konferansı'na sunmak;

(e) Taraflar Konferansı'nın rehberliğinde, ilgili uluslararası ve bölgesel hükümetlerarası kuruluşlar ve diğer kurumlara gerekli koordinasyonu sağlamak;

(f) Taraflar Konferansı'nın rehberliğinde, görevlerini etkin biçimde yerine getirmesi için gerekli olabilecek idari ve akdi düzenlemeleri yapmak;

(g) Sözleşme ve protokollerinde belirlenen diğer sekretarya görevlerini ve Taraflar Konferansı tarafından belirlenebilecek bu tür diğer fonksiyonları yerine getirmek.

Madde 25

Taraflar Konferansı ile hükümetlerarası kuruluşlar arasındaki ilişkiler

İşbu Sözleşme'nin amaçlarına ulaşılmasında gerekli teknik ve maddi işbirliğinin sağlanması için Taraflar Konferansı, ilgili uluslararası ve bölgesel hükümetlerarası kuruluşların ve yanı sıra mali ve kalkınma kurumlarının işbirliğini isteyebilir.

Madde 26

Mali kaynaklar

1. Taraflar, Sözleşme'nin amaçlarına ulaşılmasında mali kaynakların oynadığı rolün önemini kabul etmektedirler.

2. Her bir Taraf, ulusal planları, öncelikleri ve programları uyarınca, Sözleşme'nin amaçlarına ulaşılmasına yönelik ulusal faaliyetleri doğrultusunda finansal destek sağlayacaklardır.

3. Taraflar, gelişmekte olan taraf devletlerin ve ekonomisi geçiş sürecinde olan tarafların çok sektörlü ve kapsamlı bütün kontrol programlarının geliştirilmesine ve güçlendirilmesine kaynak sağlanması için, iki taraflı, bölgesel, altbölgesel ve diğer çok taraflı kanalların kullanılmasını destekleyeceklerdir. Ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejileri çerçevesinde, bütün üretimine, ürün çeşitliliği dahil ekonomik açıdan sürdürülebilir alternatifler aranmalı ve desteklenmelidir.

4. İlgili uluslararası ve bölgesel hükümetlerarası kuruluşlarda temsil edilen taraflar ve finansman ve kalkınma kuruluşları, gelişmekte olan taraf devletlere ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraflara, söz konusu kuruluşlara katılma haklarını kısıtlamadan, Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmelerinde maddi destek sağlamaları için bahsekonu kurumları teşvik edeceklerdir.

5. Taraflar aşağıdaki hususları kabul ederler:

(a) Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmelerinde yardımcı olmak üzere, bütün kontrol faaliyetleri için tüm ilgili mevcut ve potansiyel kaynaklar, finansal, teknik veya kamusal ve özel tüm kaynaklar bütün tarafların, özellikle gelişmekte olan taraf devletlerin ve ekonomileri geçiş sürecinde olan tarafların yararlanması için kullanılmalı ve seferber edilmelidir;

(b) Sekreteryaya, gelişmekte olan ve ekonomisi geçiş sürecinde olan Taraflara, talepleri halinde, Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmelerini kolaylaştıracak mevcut fon kaynakları hakkında önerilerde bulunacaktır;

(c) Taraflar Konferansı, ilk toplantısında, Sekreteryaya'nın yürüttüğü bir çalışmaya ve ilgili diğer bilgilere istinaden mevcut ve potansiyel yardım kaynaklarını ve mekanizmalarını gözden geçirecek ve yeterliliklerini değerlendirecektir.

(d) Taraflar Konferansı, söz konusu gözden geçirmenin sonuçlarını, gelişmekte olan taraf devletlere ve ekonomisi geçiş sürecinde olan taraflara Sözleşme'nin amaçlarının gerçekleştirilmesinde yardımcı olmak için, gerektiğinde mevcut mekanizmaların güçlendirilmesi veya ilave finansal kaynaklar için global bir gönüllü fonun ya da diğer uygun finansal mekanizmaların oluşturulması ihtiyacının belirlenmesinde, göz önünde bulunduracaktır.

BÖLÜM IX : UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLMESİ

Madde 27

Uyuşmazlıkların çözülmesi

1. İki ya da daha fazla taraf arasında işbu Sözleşme'nin yorumu ya da uygulanmasıyla ilgili bir anlaşmazlık durumunda ilgili taraflar, diplomatik kanallardan, müzakereler yoluyla veya iyi niyet,

arabuluculuk ya da uzlaşma dahil kendi belirleyecekleri öteki barışçı çözüm yollarından biriyle uyuşmazlıklara çözüm arayacaklardır.

2. Sözleşme'nin onayı, kabul edilmesi, uygun bulunması, resmen teyidi veya katılım sırasında ya da daha sonraki bir zamanda bir devlet ya da bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu, işbu maddenin 1. fıkrasında belirtilen yolla çözülemeyen bir uyuşmazlığın, Taraflar Konferansı tarafından oybirliğiyle kabul edilecek yöntem çerçevesinde çalışacak ad hoc hakemlik yoluyla zorunlu olarak çözümlenmesini kabul ettiği yönünde Depoziter'e yazılı bildirimde bulunabilir.

3. İşbu maddenin hükümleri, herhangi bir protokol açısından, aksi sözkonusu protokolda belirtilmedikçe, protokolün tarafları arasında da uygulanacaktır.

BÖLÜM X : SÖZLEŞME'NİN GELİŞTİRİLMESİ

Madde 28

Sözleşme'de yapılacak değişiklikler

1. Herhangi bir Taraf, Sözleşme'yle ilgili değişiklik önerebilir. Bu değişiklikler, Taraflar Konferansı tarafından değerlendirilecektir.

2. Sözleşme'yle ilgili değişiklikler Taraflar Konferansı tarafından kabul edilecektir. Sözleşmeye getirilen tüm değişiklik önerileri Taraflara, görüşüleceği toplantıdan en az altı ay önce Sekreteryaya tarafından iletilecektir. Sekreteryaya değişiklik önerilerini ayrıca, Sözleşme'nin imzacılarına ve bilgi için Depoziter'e iletilecektir.

3. Taraflar, Sözleşme'yle ilgili değişiklik önerileri üzerinde oybirliği ile anlaşmaya varmak için gerekli tüm çabayı göstereceklerdir. Tüm seçenekler denenir ve anlaşma sağlanamazsa, değişiklik, son çare olarak, toplantıda mevcut olan ve oy kullanan tarafların dörtte üç çoğunluğuyla kabul edilecektir. Bu maddede geçen, "mevcut olan ve oy kullanan" toplantıda bulunan ve lehte veya aleyhte oy veren taraflar anlamına gelir. Kabul edilen değişiklikler, Sekreteryaya tarafından, tüm taraflara iletmesi için, Depoziter'e bildirilir.

4. Bir değişikliğe ilişkin kabul belgeleri, Depoziter tarafından saklanacaktır. İşbu maddenin 3. fıkrası uyarınca kabul edilen bir değişiklik, değişikliği kabul eden taraflar açısından, Sözleşme'ye taraf devletlerin en az üçte ikisinin kabul belgesinin Depoziter tarafından teslim alındığı tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

5. Değişiklik, diğer herhangi bir Taraf açısından, söz konusu Tarafın değişikliğe ilişkin kabul belgesinin Depoziter tarafından teslim alındığı tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

Madde 29

Sözleşme eklerinin kabulü ve değişikliği

1. İşbu Sözleşme'ye yapılacak ekler ve bu ekler üzerindeki değişiklikler, 28. maddede belirtilen yöntemle önerilerek kabul edilecek ve yürürlüğe girecektir.

2. Sözleşmeye yapılacak ekler Sözleşme'nin ayrılmaz bir parçasını oluşturur ve aksi belirtilmediği takdirde, Sözleşme'ye yapılacak bir atıf eklerine de yapılmış sayılır.

3. Ekler, yönetime ilişkin, bilimsel, teknik ya da idari konularla ilgili listeler, formlar ve diğer herhangi tanımlayıcı malzemeyle sınırlı olacaktır.

BÖLÜM XI : SON HÜKÜMLER

Madde 30

Çekinceler

İşbu Sözleşme'ye çekince konulamaz.

Madde 31

Çekilme

1. Bir Taraf için işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten iki yıl sonra herhangi bir zamanda, söz konusu Taraf, Depoziter'e yazılı bildirimde bulunarak Sözleşme'den çekilebilir.

2. Bu tür bir çekilme, Depoziter'in çekilme bildirimini aldığı tarihten bir yıl sonra veya çekilme bildiriminde belirtilen daha sonraki bir tarihte yürürlüğe girecektir.

3. Sözleşme'den çekilen bir Taraf, taraf olduğu protokollerden de geri çekilmiş sayılacaktır.

Madde 32

Oy kullanma hakkı

1. Sözleşme'nin taraflarından her biri, işbu maddenin 2. fıkrasında belirtilen durumlar hariç, bir oya sahiptir.

2. Bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşları, yetki alanlarına giren konularda, Sözleşme'ye taraf olan üye devletlerin sayısına eşit sayıda oy kullanma hakkına sahiptir. Bu tür bir kuruluş, herhangi bir üye devlet oy kullandığı takdirde, oy kullanmayacaktır, ya da aksi olacaktır.

Madde 33

Protokoller

1. Her bir Taraf protokoller önerebilir. Bu öneriler Taraflar Konferansı tarafından değerlendirilecektir.

2. Taraflar Konferansı, işbu Sözleşme'ye ek protokoller kabul edebilir. Protokollerin kabul edilmesinde oydaşmaya varılması için gerekli tüm çaba gösterilecektir. Harcanan tüm çabalara rağmen anlaşmaya varılamazsa, protokol, son çare olarak toplantıda mevcut olan ve oy kullanan Tarafların dörtte üç çoğunluk oyuyla kabul edilecektir. Bu maddede geçen "mevcut olan ve oy kullanan", toplantıda bulunan ve lehte ya da aleyhte bir oy veren taraf anlamına gelir.

3. Önerilen protokollerin metinleri Sekreteryaya tarafından, taraflara, görüşüleceği toplantıdan en az altı ay önce iletilir.

4. Sadece Sözleşme'ye taraf olanlar, protokollere taraf olabilir.

5. Sözleşme'ye ek herhangi bir protokol sadece o protokole taraf olanlar açısından bağlayıcı olacaktır. Sadece protokole taraf olanlar, münhasıran söz konusu protokolle ilgili konularda karar alabileceklerdir.

6. Herhangi bir protokolün yürürlüğe girmesine ilişkin koşullar, söz konusu protokolle düzenlenecektir.

Madde 34

İmzalar

İşbu Sözleşme, 16 Haziran 2003 ile 22 Haziran 2003 tarihleri arasında Dünya Sağlık Örgütü'nün Cenevre'deki genel merkezinde, daha sonra 30 Haziran 2003 ile 29 Haziran 2004 tarihleri arasında New York'taki Birleşmiş Milletler genel merkezinde, Dünya Sağlık Örgütü'nün tüm üyelerinin ve Dünya Sağlık Örgütü üyesi olmayan ancak Birleşmiş Milletler üyesi olan devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşlarının imzalarına açık olacaktır.

Madde 35

Onay, kabul, uygun bulma, resmi teyid veya katılma

1. İşbu Sözleşme, devletlerin onayı, kabulü, uygun bulma ya da katılmalarına ve bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşlarının da resmi teyid veya katılmalarına tabi olacaktır. Sözleşme, imzaya kapandıktan sonraki günden itibaren katılma açık olacaktır. Onay, kabul, uygun bulma, resmi teyid veya katılma belgeleri Depoziter tarafından hifzedilecektir.

2. Üye devletleri taraf olmayan fakat kendisi Sözleşme'ye taraf olan herhangi bir bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu, Sözleşme'nin getirdiği tüm yükümlülüklerle bağlı olacaktır. Bu kuruluşların bir ya da daha fazla üyesi devletin Sözleşme'ye taraf olduğu durumlarda, söz konusu kuruluş ve üye devletleri, Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi için üstlenecekleri sorumlulukları kararlaştıracaklardır. Bu gibi durumlarda, bahsekonu kuruluş ve üye devletler, Sözleşme'den kaynaklanan haklarını aynı anda birlikte kullanamazlar.

3. Bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşları, resmi teyid veya katılma belgelerinde, Sözleşme'de bulunan konularla ilgili yetkilerinin kapsamını belirteceklerdir. Bu kuruluşlar, ayrıca, yetki kapsamlarında özlü bir değişiklik olması halinde, taraflara iletilmesini teminen, Depoziter'e bilgi vereceklerdir.

Madde 36

Yürürlüğe girme

1. İşbu Sözleşme, kırkıncı onay, kabul, uygun bulma, resmi teyid veya katılma belgesinin Depoziter'e teslim edildiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

2. Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi için işbu maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartların yerine getirilmesinden sonra Sözleşme'yi onaylayan, kabul eden veya uygun bulan ya da katılan bir Devlet açısından Sözleşme; onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin teslim tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

3. Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi için işbu maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartların yerine getirilmesinden sonra resmi teyid veya katılma belgelerini teslim eden bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşları açısından Sözleşme; resmi teyid veya katılma belgesinin teslim tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

4. İşbu maddenin amaçları bakımından, bir bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu tarafından teslim edilen herhangi bir belge, söz konusu kuruluşun üye devletleri tarafından teslim edilen belgelere ek sayılmayacaktır.

Madde 37

Depoziter

İşbu Sözleşme'nin ve 28., 29. ve 33. maddeler uyarınca kabul edilen değişikliklerin, protokollerin ve eklerin Depoziter'i, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri olacaktır.

Madde 38

Orijinal metinler

İşbu Sözleşme'nin Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca orijinal metinleri aynı değerde geçerlidir ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından hifzedilecektir.

İşbu Sözleşme aşağıda imzası bulunan tam yetkili temsilciler tarafından imzalanmıştır.

CENEVRE'DE yirmi bir Mayıs iki bin üç tarihinde düzenlenmiştir.